

Ett svenskt dilemma

Generalmajor Claës Skoglund kompletterar och klargör i denna artikel ytterligare sina åsikter om svensk försvarsdoktrin. Han pläderar för ett försvar som har både initialstyrka och uthållighet. Utan den förra inbjuder vi en eventuell angripare, utan den senare är utsikterna att få hjälp försuttna. En sådan hjälp har vi viss rätt att räkna med, även om vår alliansfria politik förbjuder oss att förbereda den i fred. Han påpekar också, att det numera, stormakterna emellan, finns flera påtryckningsmedel än förr när det gäller att tvinga tillbaka en angripare.

Mot bakgrund av docent Ingemar Dörfers intressanta artikel i detta nummer av Svensk Tidskrift kan det finnas anledning att ytterligare belysa vissa försvarsproblem, berörda i min artikel "Svensk försvarsdoktrin" i Svensk Tidskrift förra året.

Det militärpolitiska läget kring Norden och på Östersjön har ändrats såtillvida, att Warszawapaktens dominans blivit större. Samtidigt börjar följderna av de svenska försvarsbesluten 1968 och 1972 att värka ut. Mängden av våra kvalificerade stridskrafter, jakt- och attackdivisioner, ubåtar och brigader minskar. Vad man kan hoppas på är en stabilisering kring en tredjedel till hälften av toppstyrkan för tjugo år sedan. Positivt är uppslutningen kring allmän värnplikt, ett uttryck för vår orubbade försvarsvilja. Moderata samlingspartiet är likväl ensamt om att för tredje året i följd upprepa sin riksdagsmotion om bevarande av några brigader, tillkomst av en ubåt och en halv Vigen-division samt inriktning mot tio jaktdivisioner (vi hade 33). Detta skulle vara en välkommen förstärkning men ändrar inte mycket.

Det är de totalt krympande resurserna som i vissa krigslägen, men nödvändigtvis inte i alla, kan framtvinga en snabbare övergång till de fördröjningsoperationer, som vi alltid måste vara beredda att genomföra. Någon ny strategi är det inte fråga om. Men det är den militära ledningens skyldighet att göra det bästa möjliga av det faktiska läget. Uppgifterna måste bringas i överensstämmelse med de resurser, som statsmakterna ställer till förfogande.

Den främsta uppgiften för svenskt försvar

förblir att vara fredsbevarande. Förtroende för vår alliansfria politik i förening med respekt för vårt totalförsvar skall avhålla från angrepp. Hur skall detta framdeles åstadkommas?

En uppfattning är att man genom satsning på högtekniska men till följd av kostnaderna antalsmässigt begränsade stridsmedel skulle skapa en hög avskräckningströskel. Företrädarna för denna uppfattning är dock medvetna om att detta kan misslyckas. Vi blir anfallna och tvingas då kämpa på angriparens villkor. Även han disponerar nämligen högtekniska stridsmedel men till helt annan mängd. Med den stora materielförbrukning, som utmärker det moderna slaget, är kriget snabbt avgjort efter angriparens önskan. Vi måste kapitulera. Det medges också av dem som för detta resonemang att den valda typen av stridskrafter lämpar sig bättre för avskräckning än för krig på våra villkor.

Enligt min uppfattning är det emellertid vår förmåga att genomföra det oss påtvingade kriget, att inte förlora snabbt, dvs inte kapitulera under första slaget, som ger försvaret dess fredsbevarande värde. Eftersom vi knappast kan hålla någon större del av vårt försvars styrka hemlig, är den fredsbevarande förmågan detsamma som vår effektivitet vid försvarets genomförande. Dessa två saker kan ej särskiljas.

Av såväl ÖB 75 som FU 74 delbetänkande utläses att den polarisering mot initialstyrka kontra uthållighetsförsvar, som jag tillät mig kritisera i min förra artikel, nu synes vara på retur. Inom de ramar, som det inrikes försvarspolitiska läget medger, eftersträvas ett någorlunda balanserat försvar, som både

har initialstyrka och uthållighet.

Ett balanserat försvar

Den fördel oss omgivande hav skänker, skall fortfarande utnyttjas i djupförsvaret genom fördröjningsoperationer av attackflyg och ubåtar. I förening med ett inledande, kraftsamlat luftförsvar skapas andrum för mobilisering av återstående sjö- och markstridskrafter samt för koncentrerad av dessa mot hotade kustområden. Angriparen kan inte kalkylera med att utan hårda strider få i land sin pansararmé på skånska eller andra stränder för fortsatt snabb genombrytning, ej heller med luftlandsättningar var han behagar. Det svarar det yttäckande markförsvaret för i samverkan med flyget. Men satsar angriparen helt på att få fotfäste på svensk mark, måste vi numera kallt räkna med att han småningom lyckas. Har vi då bevarat operationsfriheten, dvs ej redan inledningsvis blivit i grund slagna, fortsätter vårt djupförsvar på hemmaplan i luften, till sjöss och på marken. Angriparens teoretiskt möjliga framryckningshastighet lär under sådant förhållande bli avsevärt lägre i praktiken. Det kan ta lång tid att nå förstahandsmålet, det må vara den skånska stranden vid Kattegatt eller Lule älv eller något annat.

Å andra sidan kan presumtiva hjälpare kvickna till. Sverige bedöms som ett genomgångsland. Det är inte angriparens förstahandsmål utan hans avsedda slutmål, som är intressant – vid invasion i Sydsverige måhända Östersjöutloppens östra begränsning upp mot Norge, dvs svenska Västkusten, en dryg sträcka. Det är inte med Natos egoistis-

ka intressen förenligt att denna ockuperas. Natoförsvaret av Norge och även Danmark förutsätter att Sverige håller väsentliga delar av sitt territorium. Det är rimligt antaga att Nato i det skisserade läget har anledning att stötta upp detta försvar. Våra fredstida utrikespolitiska krusprång spelar härvidlag föga roll.

Hjälpen behöver inte nödvändigtvis bestå av ingripande i pågående operationer. Det finns som bekant andra påtryckningsmedel i den nutida stormaktspolitiken. Men allt kräver sin tid. Vi är alliansfria. Hjälpen är ej förberedd vare sig från det ena eller det andra hållet. Det gäller därför för oss att alltjämt hålla de betydelsefulla delarna av vårt territorium, dvs att med vårt mått mätt göra kriget långt och lönande för hjälpinsats.

Detta är perspektiv, som för angriparen kan te sig tämligen oangenäma, dvs krigsavhållande men för oss fredsbevarande.

Trovärdigheten

Detta är även svaret på den inledningsvis ställda frågan. Den krigsavhållande effek-

tens styrka beror helt av trovärdigheten hos vår förmåga att överleva en krigsöppning och fortsätta kriget. Hela landet skall i utgångsläget försvaras. Alltsedan totalförsvarsbegreppet infördes i svensk planering har vi likväl räknat med stridshandlingar i allt mer avancerade former även inom landet. Ytterligare förberedelser pågår inom de civila delarna av totalförsvaret. Trots de minskande militära resurserna skall omvärlden alltjämt bibringas respekt för vår dokumenterade försvarsvilja och vår förmåga att länge stå emot en angripare. En sådan skall hållas i permanent osäkerhetstillstånd vart ett krigsäventyr kan bära hän.

Till slut är det anledning understryka, att det faktiskt finns tendenser i vapenutvecklingen som kan gynna en småstat. Men vår stora yta kräver många vapen. Vår avancerade försvarsindustri och framförallt våra forskares och konstruktörers genialitet och vår höga tekniska förmåga måste därför också inriktas på kostnadsaspekten. Detta utvecklade jag närmare i min tidigare artikel.